

K ZASEDANJU ATLANTSKE ZVEZE V PARIZU

„Živeti v svobodi ali postati podložnik“

**Amerika je prišla ob svojo neranljivost ter postala odvisna od Evrope
Zapadu manjka politična enotnost**

Oči vsega sveta so te dni obrnjene v Pariz, kjer so se najvišji predstavniki zapada sestali na bržkone najvažnejše posvetovanje po vojne dobe.

Važnost zasedanja se spozna že po tem, da so v francosko prestolnico prišli vladni načelniki vseh petnajstih držav, ki tvorijo Atlantsko zvezo, ter da je z njimi prišel kljub svoji boleznici tudi predsednik Združenih držav Amerike Eisenhower.

Da je sestanek izredno važen, priznava tudi Sovjetska Rusija, saj je njen ministerski predsednik Bulganin poslal pred njega pričetkom vsem zapadnim vladam posebna svarilna pisma, v katerih jih opozarja, naj dobro premislijo, kaj bodo delali in sklepali v Parizu.

Kolik pomen pripisuje zasedanju zlasti Amerika, se vidi po naravnosti dramatičnih besedah, ki jih je izustil Eisenhower koj ob pristanku na pariškem letališču. Govoril je o »težkih urah«, ki jih preživlja svet, ter pristavil: »Na nas je, da odločimo, ali naj ljudje živijo v svobodi in dostojanstvu ali pa postanejo podložniki ene premožne države...«

ZAMENJANE VLOGE

Mogočna dežela, na katero je Eisenhower namignil, je seveda Sovjetska Rusija. Od kod njena premoč? Ta je nastala kot posledica najnovejših ruskih znanstvenih izumov: medcelinskega atomskega izstrelka in umetnih satelitov.

Pred temi izumi, se pravi še pred nekaj meseci, je bil vojaški položaj na svetu naslednji. Rusija je zavezniški razpolagala z največjimi armadami na kopnem in bi bila v slučaju spopada preplavila s svojimi oklopnimi divizijami vso Evropo do obal Atlantskega oceana.

Kljub temu je pa bil položaj tak, da bi se Rusija svoje vojaške sile ne mogla in smela poslužiti. Amerika je imela namreč popolno premoč v letalstvu, predvsem pa v atomskem orožju. V deželah, ležečih nedaleč od sovjetskih meja, so Amerikanci imeli celo verigo vojaških oporišč, s katerih bi bili lahko vsak čas pogнали vodikove bombe na katerikoli predel Rusije in v nekaj urah spremenili Sovjetsko zvezo v kup ruševin. To so bili sloviti ameriški atomski izstrelki na srednji domet, leteči v daljavo do 2.500 kilometrov.

Rusija se je sicer lahko branila pred temi evropskimi in azijskimi zavezniški Amerike, njih dežele je mogla celo uničiti, Ameriki sami pa ni mogla do živga, ker ni ime-

la medcelinskih izstrelkov, da bi jih pogнала čez oceane naravnost v Združene države. *Amerika je bila torej nedosegljiva in zato neranljiva.* Na to temeljno dejstvo je Washington oslanjal svojo strategijo in svojo zunanjo politiko.

Ruski izumi so pa povzročili, da so se vloge zamenjale: Rusija lahko iz Moskve z medcelinskimi izstrelki uniči New York in Washington, medtem ko Amerika, ker sama nima takega orožja, ne more naravnost udariti Rusije.

ZAČELA SE JE BORBA ZA OPORIŠČA

Položaj Amerike navzlic temu ni obupen, kajti vojaško ravnotežje med obema taboroma se da še zmerom vzdržati, ako ostanejo Ameriki na voljo oporišča v zavezniških deželah Evrope in Azije. Od tod lahko še vedno zadaja smrtonosne udarce Rusiji ter jo more tudi uničiti. V tem pogledu se razmere niso spremenile.

Velika sprememba je le v tem, da sedaj lahko tudi Rusija uniči Ameriko, da so to-

rej Amerikanci prišli ob svojo državno varnost ter da so poleg tega zašli v popolno odvisnost od vojaških oporišč svojih evropskih in azijskih zavezničkov. Če bi ti Amerikancem oporišča odpovedali, česar jim nihče ne more zabraniti, bi bile Združene države vsaj za dobo nekaj let izročene na milost in nemilost vojaški premoči Sovjetske zveze. Da je občutje nikoli prej poznane in niti slutene nevarnosti globoko pretreslo duševnost samozavestnih Amerikancev, je človeško.

Od tod tudi spoznanje neizmerne važnosti oporišč v obeh taborih. Boj, ki se danes bije med Ameriko in Rusijo, je pravzaprav boj za oporišča.

Eisenhower in Dulles se trudita, da bi sedanja oporišča ohranila in, če je mogoče, pomnožila, Bulganin je pa v posebnih pismih pozval zavezniške Amerike, naj oporišča odpravijo. Države, ki ameriških oporišč še nimajo, kot Italijo in Nemčijo, je pa Rusija posvarila, naj se čuvajo, da bi jih ustanovile ter se dale založiti z ameriškim atomskim orožjem. S tem bi klicali nad svoje narode smrtne nevarnosti...

Obema gre za obstanek

Potruditi se moramo, da Ruse in Amerikance razumemo, sicer ne bomo razumeli svetovnega položaja, v katerem živimo.

Rusom je kajpak skrajno neprijetno, da so v bližini njihove države razpostavljena oporišča, s katerih Amerikanci lahko vsak čas upepelijo njihovo domovino. Kaj bi rekli Amerikanci, če bi daljna Rusija imela v Mehiki ali kateri drugi sosedni deželi oporišča, od koder bi lahko vsak čas ogražala obstoj Združenih držav? Jasno je, da bi se skušali ruskih oporišč z vsemi sredstvi čimprej rešiti. Rusom bi metali v obraz, da nimajo s svojimi atomskimi izstrelišči nič iskati onkraj oceanov.

Ravno tako je razumljivo stališče Eisenhowerja in Dullesa. Zadnji veliki ruski izumi so vzeli Ameriki dosedanje varnost, in prvič v zgodovini neizmerna morja ne zadostujejo več, da bi ščitila ameriški narod pred zunanji nevarnostmi. Amerika se danes lahko uspešno in učinkovito brani pred Sovjetsko zvezo edinole, ako se lahko zanesljivo oslanja na vojaška oporišča zavezničkov v Evropi in Aziji. Kdo se more zatorej čuditi, da jih hoče za vsako ceno ohraniti? Saj danes ne gre več za to, da bi Amerika takko izvajala le pritisk na komunistično Rusijo, temveč za mnogo več, gre za obstoj Združenih držav.

In tako imata obe orjaški deželi občutek, da se borita za obstanek in svoje življenjske postojanke v svetu.

ZRASLA JE CENA EVROPE

Opisana sprememba v zgodovinskem položaju Združenih držav je imela med drugim, razume se, za posledico, da je vrednost zavezničkov v Evropi in Aziji silno zrasla v očeh Amerikancev. Vzdignila se je recimo celo cena gospodarsko šibke ter politično zmedene in razklane Francije. Za Ameriko je postala važna že zategadelj, ker leži v Evropi ter se na njenem ozemlju lahko izgrade dragocena vojaška oporišča za primer spopada s Sovjetsko Rusijo in zavezniški.

Slično kot o Franciji bi lahko govorili o Nemčiji, Italiji in drugih evropskih deželah. Skozi njihova ozemlja teče danes črta, izza katere edino more Amerika braniti svoj položaj in vpliv prve države na svetu ter držati ogromno Rusijo na uzdi.

Evropejci se kajpada jasno zavedajo, kako danes niso samo oni odvisni od Amerike, temveč da je postala ravno tako Amerika odvisna od Evrope, ter skušajo spremenjeno razmere obrniti sebi v korist.

Po njihovem prepričanju bi se medsebojna

NOVICE Z VSEGA SVETA

Boj idej v Parizu

Medtem ko pišemo, zaseda v francoski prestolnici Atlantska zveza in izid njenih posvetovanj je še nepoznan.

Eno pa lahko že ugotovimo. Amerikanci so nameravali osrediti pogajanja v glavnem na vojaška vprašanja, zakaj zanje je prav, da se zavarujejo pred atomsko premočjo Sovjetske zveze. Zato so predlagali, naj se v Evropi tvorijo vojaška skladišča in izgradi moderna izstrelišča za primer vojne.

Evropski zavezniki so pa zahtevali, naj se prej razčistijo politična vprašanja. Zastopnika Norveške in Danske sta celo izjavila, da njuni državi sploh ne marata jedrnega orožja, ter sta predlagala, naj se atomska oborožitev Evrope sploh odloži. Prej je treba še enkrat poskusiti, ali bi se vendar mogel doseči sporazum s Sovjetsko Rusijo glede razoroževanja in mirnega sožitja med Vzhodom in Zapadom.

Ne kaže odbijati Rusov

Zmerna sta bila v svojih govorih tudi nemški kancler Adenauer in italijanski načelnik vlade Zolli. Angleški prvi minister Macmillan je izrazil željo, naj zapadnjaki ne zavrnejo »kar vnaprej« predlogov, ki jih je sta-

vil v svojih pismih Bulganin.

Evropejci so s temi zahtevami prodrli. Sklepi o vojaških vprašanjih so bili odloženi na prihodnje zasedanje Atlantske zveze v mesecu marcu. Amerikanci so se vdali ter olajnavajo sedaj v Parizu v prvi vrsti politične zadeve Atlantske zveze.

Medtem preučujejo zavezniki načine, kako bi prišli spet v stike s Sovjetsko Rusijo, da bi se mogla z njo obnoviti nedavno pretrgana pogajanja o postopnem razoroževanju.

Tajnik Atlantske zveze Belgijec Spaak je predvčerajšnjim izjavil, da bodo zavezniki načelniki vlad najbrž razmotrivali tudi predlog komunistične Poljske in Češkoslovaške, naj se osnuje v Evropi širok pas dežel, v katerih je uporaba atomskega orožja prepovedana. Ker so Poljaki in Čehi to predlagali v soglasju z Rusi, bi se zapadnjaki s tem sklepom vsaj deloma približali Moskvi.

K taki politiki se nagibajo v Parizu že z strani tega, da dokažejo svetu svojo dobro voljo. Če pride do razoroževanja in sporazuma z Rusi, je prav, če pa namesto tega do velikega jedrnega oboroževanja Evrope, naj v očeh narodov nosi za to moralno odgovornost Kremelj.

PELLA — FIGL

Italijanski zunanji minister Pella in njegov avstrijski tovariš Figl, ki prisostvujeta zasedanju Atlantske zveze v Parizu, sta se sestala v prostorih ondotnega italijanskega veleposlaništva, da sestavita spored bodočih pogajanj med obema vladama o še nerešenih italijansko-avstrijskih zadevah. Med drugim sta govorila spet o Južnem Tirolu.

CERKEV IN STRANKE

Bivši načelnik vlade Mario Scelba je dal tedniku Epoca nekatere zanimive izjave o razmerju med Cerkvijo in političnimi strankami.

»Vselej smo mislili«, je dejal Sturzov učenec, »da se moralne koristi Cerkve bolje branijo, ako preprečimo, da se cerkvena organizacija meša v politične zadeve, ter da kot državljani vzamemo sami nase svoje odgovornosti.«

»Katoličani imajo seve z druge strani pravico ustanoviti svojo stranko, to se razume, vendar mora biti stranka v svojih odločitvah samostojna in nositi lastno odgovornost, in sicer tudi že zategadelj, da se cerkvena organizacija osvobodi potrebe neposrednega poseganja na področje politike.«

»Naloga Cerkve je, da širi evangelij med neverne, vključujoč tudi komuniste. Toda povezanost Cerkve s kako stranko, pa naj bo ta tudi katoličanov, bi lahko, ker gre končno vendarle za politično stranko, ovirala poslanstvo Cerkve, in sicer ne le v škodo vere, temveč tudi stvari same svobode.«

Ideja, ki jo izraža demokrščanski državnik, je danes prodrla v vseh modernih krščanskih političnih in socialnih gibanjih, le nekateri zaostali duhovi je še ne razumejo in tako nehotoma škodujejo ugledu in vplivu Cerkve.

»Pokopališče belcev«

Težak spor, ki je izbruhnil med Nizozemsko in Indonezijo, vzbuja še zmerom pozornost po svetu.

Indonezijci izganjajo holandske vseljence iz dežele, plenijo njihovo premoženje, se polasčajo njihovih industrijskih, paroplovnih družb in rudnikov ter ravnajo z nizozemskimi ženami in otroki tako brezobzirno, da se je holandska vlada obrnila s prošnjo za pomoč na svoje zaveznike iz Atlantske skupnosti.

To je vzrok, da se mednarodna javnost iznova močno zanima za to azijsko deželo, ki je bila 350 let kolonija Holancev ter postala samostojna šele 17. avgusta 1945.

Kot vse mlade in zaostale države se mora Indonezija bojevati z neverjetnimi začetnimi težavami. Od 83 milijonov prebivalcev jih je skoro 96 odstotkov nepismenih. Ko so Holanci odšli, so Indonezijci imeli vsega le 220 lastnih šolanov višjih uradnikov in le 1500 zdravnikov. En zdravnik na 55.000 oseb, medtem ko pride v zapadni Evropi eden na 1000 prebivalcev.

Posledica so številne bolezni in velika umrljivost. Povprečna življenjska doba znaša v Indoneziji le 33 let. Od 5 otrok umrejo trije, preden dosežejo starost 6 let. Razen tega je podnebje Indonezije tako vroče, vlažno in nezdravo, da so deželo nazvali »pokopališče belega človeka.«

Deželo, sestojajo iz 3000 otokov, so Holanci zasedli zastran njene rodovitnosti in velikih prirodnih bogastev. Iz Indonezije so dobivali kavčuk, cin, nafto, tobak, kavo in razne začimbe.

Pred gospodarskim polomom

Davki niso bili veliki, toda Holanci niso naredili skoro nič, da bi dali domačinom pri-

KOROŠKI SLOVENC

V Avstriji pripravljajo nov zakon o slovenskem šolstvu in predpise o uporabljanju slovenščine kot uradnega jezika na sodiščih. Zastopniki obeh slovenskih strank so, kot znano, javno protestirali, ker je dunajska vlada nameravala sprejeti nova zakonska določila, ne da bi prej vprašala za mnenje tudi predstavnike neposredno prizadete narodne manjšine. V svojem boju so pretekli teden dosegli prvi uspeh: v petek sta bila dr. J. Tischler in dr. F. Zwitter, odposlanca obeh političnih organizacij, povabljeni na Dunaj, kjer sta pred posebnim odborom avstrijskega parlamenta obrazložila želje in zahteve Slovencev.

Radovedni smo, kako bo ravnal z našo manjšino Rim, ko pride na dnevni red uzakonitev slovenskega šolstva v Italiji.

SAMOODLOČBA NARODOV

Glavna skupščina Združenih narodov je v petek zaključila v New Yorku svoje 12. redno zasedanje. Preden se je razšla, je sprejela sklep, s katerim priznava prebivalstvu otoka Cipra pravico, da samo odloča o svoji usodi.

Čeprav je za predlog glasovala le relativna večina držav članic, pomeni izid vendarle veliko zmago za Grčijo in njene vojake na otoku ter poraz za Angleže. Bližamo se času, ko bo moralna zavest človeštva imela za samo po sebi umevno, da pritiče vsakemu ljudstvu pravica odločati o svoji bodočnosti. Kdor bo to zahteval, ga ne bodo več proglašali za zločinca in vlačili po ječah.

merno izobrazbo ter jih vzgojili za samoupravno življenje. Glavno je za Nizozemce bilo, da so iz Indonezije vlekli dobičke ter jo temeljito izkoriščali.

Posledica je, da so Indonezijci danes ne sposobni sebe vladati ter gazijo v vse večje gospodarske težave. Prešinja jih globoko, nepopisno sovraštvo do vseh ljudi bele polti, katere dolžijo, da so krivi vseh nesreč domovine. Edina izjema so zanje Rusi, ker so nasprotniki zapadnih imperialistov. Zato so komunisti pri zadnjih občinskih volitvah na Javi, ki šteje 54 milijonov duš, postali najmočnejša stranka na otoku. Ljudstvo ne ve še, kaj je pravzaprav komunizem.

Sovraštvo do Nizozemcev je toliko, da žene Indonezija borbo zoper nje do skrajnosti, čeprav spravlja s tem v nevarnost vse gospodarsko in državno življenje dežele. Če jih vse izženejo, bodo banke, gumijevi nasadi, cinovi rudniki in mlinci riža ostali brez strokovnega vodstva ter morali ustaviti delo.

V Indoneziji se že pojavlja pomanjkanje hrane, promet po morju je ogrožen, del otokov se je uprl s silo osrednji vladi v Džakarti ali prišnji Batavii, katere prebivalstvo je naraslo od prejšnjih 400 tisoč na 4 milijone. Na predsednika republike Sukarna so nedavno izvršili atentat.

Da odvrne nezadovoljnost od sebe na Holance, zahteva Sukarno od njih, naj izročijo Indoneziji sedaj še zapadni del Nove Gvineje, ter razvne ob tem vprašanju narodne strasti v državi.

Zares zanimiva slika posledic, ki jih rodi zgrešena kolonialna politika Evropejcev!

NOVICE

NOVOLETNO DARILLO

Vladni komisar na tržaški občini dr. Mattucci je odredil s 1. januarjem naslednje poviške. Cena vode v gospodinjstvu se zviša za 30 odstotkov. V industriji, kmetijstvu in drugod pa kar za 50. Navadni tramvajski listek poskoči od 25 na 30 lir. Cena plina se poveča za 3 lire na kub. meter, medtem ko bo električna struja za domače potrebe stala za kilovat 2 liri več ko zdaj ter s tem dosegla najvišjo ceno, ki je po obstoječih predpisih v Italiji dovoljena. Si lahko mislimo, kako so Tržačani navdušeni!

KDO PLAČA

Tajnik Združenih narodov Hammarskjöld je predlagal v New Yorku, naj se prevoznine za ladje, ki plovejo skozi Sueški prekop, povišajo za 3 odstotke. S poviškom bodo krili stroške za čiščenje morske poti po francosko - angleško - židovskem napadu na Egipt.

Izdatke bodo dejansko krili kajpak potrošniki po vsem svetu.

ODPRAVLJAJO POTNE LISTE

V Parizu je bil podpisan sporazum, po katerem se s 1. januarjem 1958 ukinjajo potni listi med sedmerimi evropskimi državami. To so: Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Luksemburg, Grčija in Avstrija. Čez mejo pojdeš lahko z navadno osebnostno izkaznico ter boš smel ostati tam 3 mesece. Olajšava naj bi šla zlasti v korist tujskemu prometu. Čas bi bil, da bi tudi druge države odprle svoje meje, kot je bilo pred prvo svetovno vojno.

NESREČA PRI TEKMI

V nedeljo sta nogometni moštvi Fiorentina in Juventus igrali na stadionu v Florenci. Navzočih je bilo okrog 90.000 gledalcev. Med igro so se pred nagnečeno množico zlomile pregrade in gledalci z gornjih vrst so popadali na spodnje. Med gnečo je nastala nepopisna zmeda, krik pohojenih se je mešal s klici na pomoč. Ranjenih je bilo nad sto oseb, med temi je več težko prizadetih; k sreči nobeden smrtno.

STRAHOTEN POTRES

V zahodnem Iranu ali Perziji je konec prejšnjega tedna nastal eden najstrahotnejših potresov naših dni. Računajo, da je ob tej nesreči zgubilo življenje 2 tisoč 500 oseb. Na desettisoče ljudi pa je ostalo brez strehe in je prebilo več noči na prostem, v hudem mrazu in snegu. Ranjenih je bilo 6 tisoč oseb.

Najhuje je prizadeta vas Farsandj, kjer ni ostal kamen na kamnu. V Teheranu, iranski prestolnici, so zelo zaskrbljeni, ker so zabeležili nove potresne sunke.

ZEMLJA SE ODPIRA

V osrčju Azije, sredi republike Mongolije, se je prejšnji teden zemlja strahovito tresla. S Sajanskih gora so se rušila cela pobočja in zgrmela v globino s takim truščem, da se je slišalo na sto kilometrov daleč. Po sredi dežele se je pa odprla globoka, 190 kilometrov dolga razpoka. Požrla je troje vasi. K sreči ni bilo dosti človeških žrtev, ker žive tam le redki, raztreseni nomadi.

HOTEL ZA ŽIVALI

Na Angleškem deluje »Kraljeva družba za preprečevanje krutosti do živali«. Je pod kraljičinim pokroviteljstvom. Cela 4 leta so razmišljali, kako bi olajšali življenje živalim, ki pridejo na letališče pri Londonu, kjer navadno ostanejo komaj nekaj ur in nato nadaljujejo potovanje. Odločili so se za poseben hotel, ki so ga zgradili in uredili že l. 1952. Lani je dobilo v hotelu zatočišče 570.645 živali, in sicer od ptic in miši pa do leva, slona in različnih kač. Samo za žirafe ni preskrbljeno. V hotelu dobiš živinozdravnika in izvežbane strežnike, poskrbljeno pa je tudi za primerno hrano.

OBVESTILO

Bralce opozarjamo, da božična in novoletna številka Novega lista izide v ponedeljek, 23. decembra.

Uredništvo

POSLEDNJI MADEŽ

Na svetu je še vedno približno 700 milijonov ljudi, ki ne znajo pisati in čitati. Tudi v nekaterih južnoitalijanskih pokrajinah jih je mnogo, v Potenzi skoro 40 odstotkov. Najmanj v vsej Italiji jih ima goriška pokrajina. Tu je en sam analfabet, in sicer neki 60-letni delavec v Trziču. Pa tudi ta se je z veliko vztrajnostjo lotil abecednika in hodi po delu v večerno šolo. V enem letu bo postal tudi on pismen in pokrajina bo zgubila zadnji madež ter zaslovela kot dežela, kjer spada nepismenost v preteklost.

ŠTIRINAJSTA PLAČA

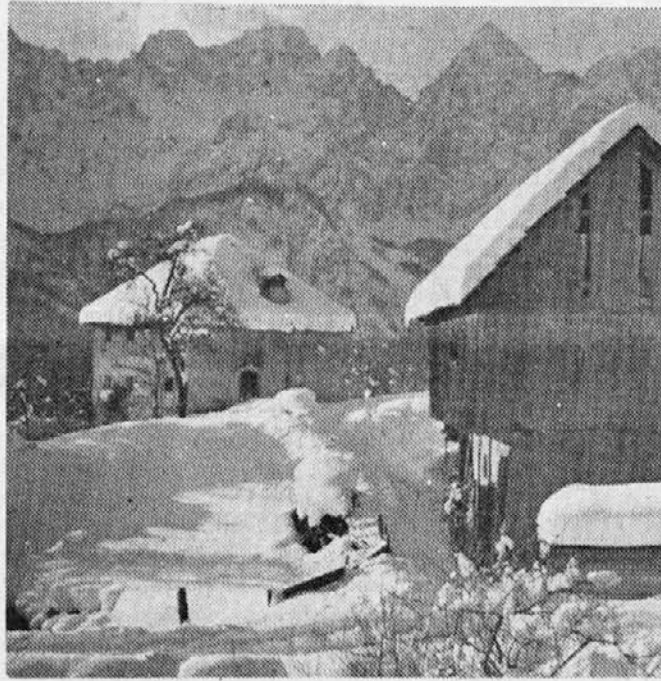
Monarhistični poslanec Di Stefano je stavil v parlamentu nujen predlog, naj bi državni nameščenci prejeli poleg trinajste tudi štirinajsto plačo, ki bi se nakazala sredi poletja. Vlada je odgovorila, da bo o stvari razpravljala tja proti pomladi. Vse kaže, da se bližajo volitve!

KAKŠNO JE VREME

V raznih krajih srednje in južne Italije trajajo še vedno neurja, ob ustju reke Pada se pa prebivalstvo plaši novih poplav, zlasti ker vzburkani valovi Jadranskega morja pritiskajo v notranjost pokrajine. Vseposod popravljajo ljudje jezove in utrjujejo zaščitne zidine ob bregovih. V nedeljo ponoči so bliski zanetili več požarov.

V Dolomitih je zapadlo toliko snega, da so postali skoro vsi gorski prelazi za avtomobile neprehodni.

Velik sneg je tudi v Veliki Britaniji, kjer je toplomer padel povprečno na 7 stopinj pod ničlo. V Nemčiji je pa krasno, sončno, srho zimsko vreme. Najhladnejša dežela v Evropi je Poljska, saj kaže toplomer v Varšavi 18 stopinj pod ničlo.

Zimski motiv izpod Julijskih Alp

„Živeti v svobodi ali postati podložnik“

(Nadaljevanje s 1. strani)

odvisnost Evrope in Amerike morala izražati ne le v vojaških skladiščih, polnih vodikovih bomb in drugega atomskega orožja, donešenega iz Amerike na stari kontinent, marveč najprej v politični in gospodarski vzajemnosti zapadnega sveta. Kar manjka Atlantski zvezi, sta v prvi vrsti sloga in edinstvo.

ZVEZA NAJ POSTANE SKUPNOST

Gospodarskih sredstev in duhovnih sposobnosti zapadnjakom ne primanjkuje. Petnajstero dežel, združenih v atlantskem zavezništvu, je rekel Eisenhower pred 3 dnevi v Parizu, šteje okrog pol milijarde duš in povprečna proizvodna sposobnost vsakega prebivalca je trikrat večja kot tista sovjetskega državljanca.

Toda kaj zaleže, tožijo evropski državniiki, vse bogastvo in vsa znanstvena ter tehnična zmoglost zapada, ako ga ne prešinja enot-

na volja? Združene države so se često odločile za silno važne zunanje politične mere, ne da bi zavezničke vprašale za mnenje ali jih celo o svojih sklepih obvestile. Isto tako sta večkrat ravnali Velika Britanija in Francija. Vsakdo je imel o najrazličnejših vprašanjih, kot n. pr. o Arabcih v Afriki, o Srednjem Vzhodu, o združenju Nemčije in azijskih narodih, lastno naziranje in po njem določal svojo posebno, ločeno politiko.

Vse dotlej, dokler pa zapadnjaki ne bodo vsaj o bistvenih problemih mednarodnega življenja mislili in hoteli enako, ne bodo kos ideološko enotnemu komunističnemu taboru. Atlantska zveza se mora z drugimi besedami pretvoriti iz običajnega vojaškega zavezništva v čvrsto sklenjeno ravno tako vojaško kot gospodarsko in politično skupnost z enovitim programom.

Ali se bo odgovornim voditeljem zapada to posrečilo, bodo pokazali in dokazali dogodki.

Dopisi s Tržaškega

BARKOVLJE

Ko v listih beremo vesti o prometnih nesrečah, vse pogosteje naletimo na ime Miramarske ceste. Ker je ta pot ena najvažnejših med Trstom in ostalo republiko, je zelo prometna in seveda tudi nevarna. Tega se pa prav malo zavedajo avtomobilisti, motoristi in celo kolesarji, ki drve z največjo brzino, kot da bi šlo za dirko.

Zato bi bilo potrebno, da bi se še bolj omejila brzina vseh prevoznih sredstev, če ne drugod, vsaj pri tramvajski postaji ob barkovljanskem pokopališču, kjer s tramvaja izstopa mnogo Bovedčanov. Res je, da potniki ne izstopijo naravnost na cesto, ampak na ožji pločnik, s katerega si lahko ogledaš vse naokrog, preden prekoračiš cesto. Toda kako moreš pričakovati tolike opreznosti od starejših oseb ali od razposajenih šolskih otrok, ki se čestokrat kar zaletijo čez pot ne glede na nevarnost, ki jim preti z desne in leve?

Drugo nevarno mesto je nadalje na »Tabru«, kamor z blazno hitrostjo pridrvijo kolesarji in motociklisti, ki po zelo strmi cesti prihajajo od svetilnika na Greti ter vozijo proti železniškemu mostu. Tudi pešci so tu v stalni nevarnosti za svoje zdravje. Na tem mestu bi ne škodila tabla, ki bi omejevala brzino.

V nedeljo je za mnoge Barkovljane bil žalosten dan. Izgubili smo namreč dragega prijatelja Josipa Pertota, ki so ga vsi poznali pod imenom Črček. Kljub slabemu vremenu se je na pokopališču zbrala množica prijateljev in znancev, ne samo iz Barkovelj, ampak tudi iz Trsta. Pokojni Črček je bil izredno požrtvovalen prosvetni delavec in je temu delovanju posvetil vse življenje. Bolehal je sicer več časa, vendar ni nihče pričakoval, da nas bo tako hitro zapustil. Njegova smrt nas je globoko presunila.

Barkovljanski moški zbor, pomnožen s proseško-kontovelskimi pevci, se je od odličnega tenorja poslovil z ganljivo žalostinko Blagor mu; mešani zbor pa mu je na pokopališču v slovo zapel pesem Poljana toži.

Naj pokojni najde zasluženi mir v domači zemlji. Soproggi g. Elzi in otrokoma izrekamo globoko občuteno sožalje.

BORŠT

Pred dvema letoma smo v Borštu slovesno obhajali 100-letnico naše šole. Velike proslave v Hribenci se je takrat udeležilo okrog 4 tisoč oseb. Danes smatramo za potrebno, da spet nekaj napišemo o naši šoli.

Današnje šolsko poslopje v Borštu ni staro 100 let, vendar je poteklo že več ko pol stoletja, odkar so k nekdanji prvi učilnici zidali drugo. Na to, za današnje čase revno poslopje pa smo vaščani zelo pomosni, saj so naši predniki žrtvovali mnogo denarja, časa in delovnih dni, da so svojim otrokom zgradili dostojno šolo. Omeniti moramo tudi, da takratna avstrijska oblastva niso zanjo hotela ničesar prispevati.

Sedaj se pa bliža trenutek, ko bodo to poslopje do tal porušili in zgradili novo. Zgini-li bosta sedanji veliki in prijazni učilnici in na njuno mesto bodo sezidali 4 manjše, tako da se bo ves pouk lahko vršil v dopoldanskih urah.

Z načrtom nove šole pa se nikakor ne moremo strinjati. Všeč nam ni predvsem, da bo

glavni vhod v poslopje stal pod cerkvenim obzidjem v tako skritelem kotu, da ga sploh ne bo videti. Mnenja smo, da bi z 10 milijoni lahko zgradili novo in zlasti smotrnejše urejeno šolsko poslopje. Sedanji učilnici bi pa lahko ostali. Ena bi lahko služila za telovadnico, ki je v novi šoli ne bo, druga pa za obednico. Občinska uprava bi to učilnico lahko obenem določila za prosvetno dejavnost, saj v vasi danes ni nobenega primerne prostora.

Občinski možje bi morali vso stvar temeljiteje proučiti. Čas imajo do konca februarja, ko se prično dela.

V ponedeljek zvečer se je pri Domju hudo ponesrečil 33-letni domačin Bruno Ivančič. Ko se je na motornem vozilu peljal skozi vas, je nenadno zadel v motorno kolo nekega Openca in se prekučnil. Odpeljali so ga v bolnico, a je naslednji dan podlegel hudim ranam na glavi.

Naj v miru počiva. Hudo prizadetim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Vaščan

NASELJE SV. SERGEJA

Prejšnji teden je Ustanova za gradnjo ljudskih hiš (IACP) razpisala dražbo za zidavo 150 stanovanj v tako imenovanem naselju Sv. Sergeja pri Domju. Za ta dela je bilo določenih 300 milijonov lir, a celotno naselje bo stalo 2 milijardi in 900 milijonov. Ker se dražbe ni udeležilo nobeno gradbeno podjetje, so morali dela odložiti na nedoločen čas.

Ne glede na to je gotovo, da se bližamo rojstvu novega naselja, čeprav moramo z žalostjo ugotoviti, da slovenski mandrijarji še danes niso prejeli pravične in poštene odškodnine za svoja razlašena zemljišča. Ustanova industrijskega pristanišča še vedno ponuja slovenskim kmetovalcem smešno nizke odškodnine, čeprav gre za polje, ki je našim mandrijarjem doslej omogočalo dostojno življenje. Toda še tako utemeljeni razlogi, s katerimi naši ljudje odbijajo omenjene odškodnine, nič ne zaležejo, kajti tukajšnji nacionalisti teže po enem samem cilju: kako čimprej povsem kolonizirati slovensko tržaško okolico. In naposled se bo verjetno našel še kakšen cerkveni dostojanstvenik, ki bo nad to z grešnimi nameni zidano naselje klical božji blagoslov!

SALEŽ

V bližnji Samatorci je pred nekaj tedni nastal požar. Iz doslej nezanih vzrokov se je na seniku posestnika Budina vnel ogenj, ki so ga gasilci zatrli šele pozno v noč. Škoda znaša okrog poldrugi milijon lir.

Usoda je hotela, da se je Budinovi naslednji dan zgodila druga nesreča. Njihov sin Silvo si je pri oranju s traktorjem zlomil nogo. Vozilo se je namreč zaradi visokega zemljišča naenkrat zvrnilo ter vozaču poškodovalo nogo.

Njegovo zdravje se je že znatno zboljšalo in upamo, da bo kmalu popolnoma okreval.

ŽAVLJE

V prvi polovici prihodnjega leta bo družba Snia Viscosa pričela v Žavljah graditi tekstilno tovarno. Gradbeno dela bodo stala 2 milijardi lir. V tovarni bo imelo stalno zaposlitev 500 oseb.

NOVE PREPUSTNICE

V Savudriji blizu Pirana se je v torek zaključil sestanek italijanskih in jugoslovanskih obmejnih oblastev, ki so razpravljala o novih prepustnicah, veljavnih s 1. januarjem 1958. Prepustnice, opremljene s sliko, bodo veljale eno leto in jih boš lahko uporabljal, ne da bi bilo treba imeti pri sebi osebno izkaznico.

ROJAN

V tržaški bolnici je v ponedeljek izdihnil svojo dušo 79-letni Benedikt Trampuž iz ul. Sara Davis v Rojanu, kjer je živel od leta 1944, ko so nacistične in fašistične tolpe požgale Komen.

Pokojnik se je rodil v Kostanjevici na Krasu, a se je leta 1920 nastanil v Komnu ter postal cerkveni organist. To službo je opravljal z veliko požrtvovalnostjo in ljubeznijo in vsi Komenci ga še danes imajo v najlepšem spominu. Po vojni smo tudi Rojančani imeli priliko spoznati njegove glasbene sposobnosti, saj je več let orgljal v naši župnijski cerkvi in vodil slovenski cerkveni pevski zbor.

Naj bo nesebičnemu kraškemu rojaku lahka slovenska zemlja. Hudo prizadetim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

SMRT VZORNE SLOVENSKE

MATERE

Prejšnji petek so na pokopališču Sv. Ane v Trstu položili v grob zavedno slovensko tržaško ženo in mater g. Lucijo Šmuc. Zapustila je ta svet, potem ko je dolgo, a junaško prenašala hudo neozdravljivo bolezen. Njene zadnje poti se je poleg sorodnikov udeležila dolga vrsta prijateljev in znancev, saj so pokojnico zaradi njenega plemenitega srca globoko spoštovali vsi, ki so jo poznali. Svojo družino je kljub fašistični strahovladi in laškemu meščanskemu okolju vzgojila v narodnem duhu ter otrokom vcepila ljubezen do slovenstva. Njena hči Vojka je za svoje ideale celo žrtvovala svoje mlado življenje.

Naj ji da Bog večni mir in pokoj. Užaloščenim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

POLOŽAJ V LADJEDELNICAH

Tudi ta teden so delavci tržaških ladjedelnic nadaljevali borbo za izboljšanje svojega gospodarskega stanja. Vsak dan so uslužbeneci redno za nekaj ur zapuščali delo ter namestavljali stavko nadaljevati, dokler uprava ladjedelnic ne privoli v pogajanja.

Žene stavkajočih delavcev so medtem ustanovile poseben odbor, katerega članice so v torek obiskale tudi tržaškega škofa. Naprosile so ga, naj posreduje, da se 7 mesecev trajajoči spor v ladjedelnicah čimprej reši.

V Rimu so medtem poslanci vseh strank sklenili pozvati predsednika vlade, naj poskrbi, da se obnove pogajanja med delavci in vodstvom podjetja.

Ne zamudite ugodne prilike!

TRŽAŠKA KNJIGARNA

VAM NUDI

10% popusta

NA VSE KNJIGE, KI JIH IMA V ZALOGI.
TA POPUST VELJA SAMO ZA SEDANJE
PRAZNIKE!

Dopisi iz Goriške

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

V sredo zvečer se je sestel pokrajinski svet, ki je najprej razpravljal o proračunu prihodnjega leta. Proti proračunu so glasovali 4 levičarski predstavniki in slovenski svetovalec g. Miladin Černe. Menil je, da so stroški za vzdrževanje cest previsoki in da bi morali ceste čimprej asfaltirati, ker bi se na ta način izdatki občutno znižali.

Svet je nato odločil, da se izplača vsakemu pokrajinskemu uslužbencu po 26.000 lir nagrade, za vsakega družinskega člana pa, ki ga uslužbenec vzdržuje, po 3000 lir. Sklep so uslužbenci, ki so seji prisostvovali v velikem številu, z zadovoljstvom sprejeli.

SEJA OBČINSKEGA ODBORA

Občinski odbor je imel ta teden dve seji, in sicer v torek in sredo. Med drugim so sklenili izplačati lekarnam 1 milijon 800 tisoč lir za zdravila, ki so jih razdelili občinskim revežem. Določili so tudi, da bo občina izplačala pol milijona lir za zdravljenje revežev v bolnicah. Nato je odbor sklenil predlagati občinskemu svetu, naj brezplačno odstopi zemljišče za zidanje hiše, namenjene vojnim slepcem. Svet bo o tem sklepal, brž ko prejme zagotovilo, da se bo stavba res začela graditi.

Razpravljali so tudi o obnovitvi dvorane, ki služi za razne svečanosti in sprejeme. Načrt je predložil arhitekt Riavis. Sklenili so, da bodo za sedaj izvršili najnujnejša dela, kolikor pač dopuščajo finančna sredstva.

SEJA OBČINSKEGA SVETA

V petek zvečer se je sestel občinski svet. Veliko je razpravljal zlasti o gradnji ljudskih hiš. Po zakonu Romita bi namreč morali do konca 1961. leta zgraditi v goriški občini 65 stanovanj za družine, ki prebivajo v barakah. Sezidati bi jih morala ustanova UNRA Casa iz Trsta, zemljišče pa bi morala dati na razpolago občina. Na vprašanje svetovalcev prof. Zuccallija in g. Candussija, zakaj občina ni do danes še ničesar ukrenila, je župan Bernardis odgovoril, da je ustanovi UNRA Casa že poslal načrte stavbišč, ki jih je občina v ta namen določila; dela pa bi se morala po Romitovem zakonu začeti že leta 1956. Tako bi bili v mestu samem zgradili 20 stanovanj, v Štandrežu 4, v Ločniku 16, v Pevmi 13 in v Podgori 12.

Upajmo, da bodo te prepotrebne hiše čimprej začeli zidati in da ne bo ostalo le pri besedah. Tako bi tudi rešili vprašanje nezdravih stanovanj v goriškem »Getu«.

Odločili so tudi, da bodo kanalizirali nekatere ulice, v drugih pa povečali razsvetljavo.

IZ ŠTANDREŽA

Kmetijski konzorcij iz Gorice je prejšnji teden predvajal v naši kino dvorani dva filma o kmetijstvu. Obravnavala sta moderno kokušerejo ter moderno krmljenje perutnine, prašičev in goveje živine. Filma sta spremljala z razlago dva govornika, na žalost pa samo v italijanščini, tako da ju občinstvo, izključno sami Slovenci, seveda ni razumelo prav dobro. Čas bi že bil, da bi Konzorcij pošiljal v slovenske vasi ljudi, ki naš jezik dobro obvladajo. Tako bi imela predvajanja tudi dosti več uspeha, kot ga imajo.

IZ ŠTEVERJANA

Ta teden se je sestel upravni odbor ustanove ECA. Za predsednika je bil izvoljen g. Franc Komic, odbor pa je sestavljen iz štirih članov. Na seji so razpravljali o proračunu za l. 1958. Na razpolago je samo 740.000 lir, medtem ko smo imeli to leto več kot en milijon lir.

IZ DOBERDOBA

V nedeljo popoldan je bil v naši občinski dvorani koncert pevskega zbora iz Dola in Poljan, ki ga vodi gdč. Pavlina Komel. Zbor je lepo in ubrano zapel več pesmi. Najbolj sta ugajali Nocoj, pa oh nocoj in Maroltova Moja kosa. Občinstvo je vse pesmi nagradilo z burnim ploskanjem in tako dalo priznanje zboru in pevovodji za ves trud in za požrtvovalnost, s katero goje slovensko pesem.

IZ ŠTMAVRA

V četrtek se je v naši vasi pripetila precej huda nesreča. Iz Kojškega je prišel 42-letni zidar Ivan Feri ter pri znancih začel popravljati streho. Pri delu pa se mu je spodrsnilo in je padel 2 metra globoko. Prebil si je lobanijo in se ranil na obrazu. Odpeljali so ga v bolnico Brigata Pavia.

IZ SOVODENJ

Zelo smo bili zadovoljni, ko so našo malo vaščanko Nadjo Zavadlav nagradili kot eno izmed 4 najpridnejših otrok na Goriškem. Saj je res pridna in si je nagrado tudi zaslužila. Seveda se drugi otroci nekaj pritožujejo, ker jih sedaj matere opominjajo: »Kar Nadjo pogledaj, kaklo je pridna. Pa še denar je dobila.« No, kar nič se ne jezite in posnemajte jo raje, pa bo prihodnje leto še več takih nagrad v Sovodnjah!

IZ KRMINA

Naš občinski svet je na seji pred nekaj tedni razpravljal o potrebi, da se vsi kmetovalci pokrajine včlanijo v Konzorcij za obrambo proti toči, ki ima sedež v Krminu. Ustanova deluje že od leta 1953 in vsi trezni ljudje priznavajo, da je bilo njeno delovanje vsa leta uspešno. Svetovalci so zahtevali, naj se na vso goriško pokrajino razširi zakon z dne 9. junija 1901, ki predvideva ustanovitev obveznega konzorcija za obrambo proti toči.

V ta namen naj pokrajinska uprava v najkrajšem času skliče sestanek vseh županov in kmetovalcev goriške pokrajine, da skupno prouče, kako naj se zakon izvede. Upravo konzorcija naj prevzame goriška pokrajina.

Doslej se je moral Krminski konzorcij trajno boriti z velikimi denarnimi težavami, saj sta bili vanj včlanjeni le dve tretjini vinogradnikov in sadjarjev. Ostali kmetovalci so uživali koristi njegovega delovanja na račun svojih stanovskih tovarišev, kar nikakor ni pravično. Ko pa bo pristop za vse kmetovalce obvezen, bodo denarne skrbi odpravljene.

Ker sta se za izvajanje omenjenega zakona že izrekla goriški pokrajinski in mestni svet, smemo pričakovati, da se bo želja Krmincev kmalu uresničila.

S PREVALA

V Novem listu smo že poročali, da je osrednja vlada določila novo združevanje (komasacijo) zemljišč na Prevalu. V bližnjih dneh bodo strokovnjaki zmerili nove parcele in jih izročili najemnikom, ki so lahko stari ali pa novi. Tisti najemniki, ki so parcele že posejali z žitom, a jih ne bodo več dobili v zakup, prejmejo odškodnino za posejano žito na podlagi ocenitve, ki jo bo izvedla posebna komisija.

Svoj čas smo tudi omenili, da je obenem predvidena ukinitvev prefekturnega komisariata. Ta že ves čas od konca vojne dejansko upravlja prevalska zemljišča, čeprav bi jih moral po zakonu posebni konzorcij. Dostojni oblastva pa še niso dala konzorciju prilike, da bi si izvolil svoj odbor ter imel letne občne zbere, na katerih bi polagal račune o svojem delovanju. Skrajni čas je že, da se komisariat ukine in uprava izroči v roke konzorcija.

DNEVI VLJUDNOSTI

Goriška občina je odločila, da bodo tudi letos v Gorici tako imenovani dnevi vljudnosti, katerih namen je poučiti vozače o nevarnosti nepravilne vožnje. Prometni stražniki te dni ne bodo nalagali denarnih kazni, ampak razdeljevali letake z najvažnejšimi cestnimi predpisi. Kaznovali bodo le večje prekrške. Takih dni bo skupno 7, a ne bodo sledili drug za drugim, ker jih bo sproti določalo županstvo.

MONTOVA PALAČA

V soboto so na Korzu v Gorici pokrili veliko novo palačo, ki je last Monta ali zastavljalnice. Notranja ureditev prostorov pa bo končana šele za božič 1958. V uradih bodo namestili vse moderne naprave, kot je pnevmatična pošta, tekoči trak in avtomatično ogrevanje. Za sobotni likof so vsi uradniki in delavci prejeli posebno denarno nagrado. Sedanji uradi se bodo preselili v novo stavbo šele prihodnje zimo. V starem poslopju v Gosposki ulici bodo ostali le dražbeni prostori, arhiv in podobno.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Da bi se v naši pokrajini izboljšali sadni nasadi, bo Kmetijsko nadzorništvo dalo kmetovalcem na razpolago sadike sadnega drevja po nizkih cenah.

Dobijo se marelice, češnje, jablane, hruške, breskve in slive. Vsa drevesca so izbranih sort in dobro uspevajo v naših krajih. Lahko jih do 15. januarja naročite na Kmetijskem nadzorništvu v Gorici ul. Duca d'Aosta 55, v Ronkah, Krminu in Gradiški.

URNIK TRGOVIN ZA PRAZNIKE

Na osnovi prefektovega odloka z dne 10. dec. je pokrajinska zveza trgovcev objavila urnik trgovin za bližnje praznike, ki je naslednji:

V nedeljo, 22. decembra, so lahko vse trgovine z oblačilnimi predmeti, pohištvo in galanterijo odprte od 15. do 20. ure.

V ponedeljek, 23. decembra, so lahko vse trgovine odprte do 20. ure.

V torek, 24. decembra, so lahko odprte ves dan in tudi zvečer do poljubne ure.

V sredo, 25. decembra, na dan božiča, bodo trgovine zaprte z izjemo cvetličarn, ki bodo odprte do 13. ure.

V četrtek, 26. decembra, na praznik sv. Stefana bodo trgovine tudi zaprte z izjemo pekarn in mlekarn, ki bodo odprte v dopoldanskih urah.

NOVI LIST V VSAKO SLOVENSKO HIŠO

Beneška Slovenija - Kanalška dolina

IZ ČEDADA

Dne 26. in 27. novembra je bila v Benetkah razprava proti bivšemu sodniku dr. Enricu Zuccarelliju, ki je za časa svojega službovanja v Čedadu opeharil več desetih »prijateljev«.

Dr. Zuccarelli je doma iz Catanie na Siciliji in je star 40 let. Ko je bil sodnik v Čedadu, so zloglasnemu »Odboru za obrambo vere in domovine v Nadiških dolinah« eveteli zlati časi. Člani odbora, ki so izdajali strupene okrožnice ter v časopisih objavljali članke proti zavednim Slovincem in zlasti proti slovenskim duhovnikom, so imeli v sodniku Zuccarelliju velikega zagovornika. Mož jim je bil vedno na razpolago ter delal tako, da je vsaka ovadba proti njim ostala brez uspeha.

Toda »italianisimi« so naklonjenost gosp. sodnika drago plačali. Mož je za svoje razkošno življenje potreboval milijone, ki si jih je izposojeval pri »prijateljih«.

Na nedavno razpravo v Benetkah je prišlo nad 56 opeharjenih upnikov, večina pa se ni javila, ker se je bala, da se jim bo javnost smejala. Med tožilci so bili tudi taki, ki so sodniku posodili 50 tisoč, 300 tisoč in celo nad milijon lir. Med drugimi je bil zaslišan g. Remigio Boldarino, velik Zuccarellijev prijatelj in bivši zloglasni župnik v Kozei. Boldarino je bil, kot znano, izgnan iz videmske škofije in se sedaj nahaja v Forliju. V Benetke je prišel, ker je upal, da mu bo sodnija pomagala do 50 tisoč lir, ki jih je bil posodil Zuccarelliju. Prisoten je bil tudi neki kmet iz Kozce, ki je na Boldarinovo prigovarjanje sodniku posodil kar 300 tisoč lir. Pri obravnavi je Boldarino dejal, da je bil žrtev slovenskih duhovnikov, a sodnik ga je odločno prekinil. Ker je mož to pot govoril drugače kot pri preiskavi, mu je sodnik zagrozil, da ga zapre, če bo sku-

šal potvarjati resnico. Med upniki so tudi neki občinski tajnik in razni uradniki.

Najbolj zanimiv je bil neki kmet, ki je zaradi tatvine bil že 15 krat prijavljen sodnji in je tudi večkrat sedel v zaporu, a je kljub temu dr. Zuccarelliju posodil 1 milijon lir. Ko ga je sodnik vprašal, kako mu je mogel posoditi tolikšno vsoto in ali ni bil denar morda sad njegovih tatvin, je kmet bil v veliki zadregi. Začel je jecljati.

Nekoč so ga bili zaprli zaradi tatvine, a na razpravi v Čedadu je bil oproščen. Ko ga je sodnik v Benetkah vprašal, zakaj je bil oproščen, je mož izpovedal, da je pri zaslišanju pustil na stolici ovojnico z več desetisoč lirami, ki jih je seveda spravil v žep dr. Zuccarelli.

Izpraševanje prič, oziroma upnikov je trajalo dva dni. Obramba je dosegla, da Zuccarellija niso še obsodili, ker so razpravo odložili. Medtem bodo zdravniki ugotovili, če je bil obtoženec pri čisti pameti, ko si je s tako lahkoto izposojal denar, o katerem je vedel, da ga ne bo mogel nikoli vrniti.

»Obramba vere in domovine« v Nadiških dolinah je torej »italianissime« stala milijone. Tako so vsaj enkrat nekaj žrtvovali za... domovino!

ŠEMPETER SLOVENOV

Čeprav je Šempeter središče 7 občin, ki imajo precej razvito kmetijstvo, ni v našem trgu podružnice Kmetijskega konzorcija. Prisiljeni smo zato, da kupujemo vse kmetijske potrebščine v Čedadu. Ker je podružnica nujno potrebna, smo prepričani, da bi dobro uspevala, saj jo imajo kraji, ki so veliko manjši od našega. Predstavnike Kmetijskega konzorcija zato pozivamo, naj to zadevo čimprej uredijo.

Prav tako bi bilo potrebno, da bi se pri nas ustanovila splošna nabavno - prodajna

zadruga, ki bi odkupovala naše pridelke ter našim kmetom dobavljala, kar potrebujejo. Na ta način bi bili izločeni vsi tisti brezvestni trgovci, ki danes odirajo naše ljudi na čedadskem trgu.

RAZPRAVA PROTI ČASNIKARJEM

Prejšnji petek se je v Vidmu nadaljevala razprava proti trem znanim časnikarjem, ki jih je bil sodišču prijavil g. Kračina, župnik v Šentlenartu. Veliko hrupa je vzbudilo, da je g. župnik to pot zamenjal odvetnika. Posebno italijanski duhovniki mu očitajo, da si je za zagovornika izbral — komunista.

Ne vemo sicer, koliko je na tem resnice, vemo pa, da je prejšnji odvetnik (demokristjan) svetoval g. Kračini, naj tožbo umakne, češ da jo bo izgubil. Novi odvetnik pa je stvar vzel resno in prisilil sodnika, da bo zadevo moral kmalu rešiti.

Po italijanskem zakonu bi se taka obravnava morala zaključiti v najkrajšem času, a zadeva se vleče že 2 leti. Tudi na zadnji razpravi smo slišali zelo zanimive izjave, o katerih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo danes poročati. G. Kračini iz srca želimo, da bi svojo važno zadevo kmalu srečno izpeljal.

IZ RAJBLJA

Po devetih dneh se je uprava rudnika končno odločila, da zopet začne z delom. Tako so odločili na sestanku v Rimu med predstavnikom družbe in ministrom Andreottijem. Na prefekturi v Vidmu pa bodo te dni skušali dokončno rešiti spor med delavci in upravo rudnika. Tako je delavstvo s svojim odločnim in enotnim nastopom, hvala Bogu, doseglo vsaj nekaj pravic. Želimo jim, da bi svoj boj srečno izpeljali do konca in da bi zopet zavladala mir in zadovoljnost na tem lepem koščku naše zemlje, posebno še sedaj ob prihodu božjega Zveličarja.

16

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Dvorne dame, prednica in spremstvo so se zgrajali, ker se cesarsko veličanstvo tako ponizuje.

Cesarica pa se jim je smejala in jih poučevala, da se le z ljubeznijo pridobivajo sreča. Nič ni pomagalo; brž je šlo tajno poročilo na cesarjevo mater nadvojvodinjo Zofijo, ki je skoraj v omedlevico padla, ko je prebrala pismo, da je Elizabeta tako demokratična.

Čez dva dni se je pri obelisku na Opčimih odprl pred cesaričinimi očmi prekrasen pogled na Trst in sinjo Adrijo. V sončnem zimskem dnevu so povsod plapolale zastave, vzpenjali so se slavoloki, v pozdrav so zvonili in streljali z ladij. Pa že v Trstu so se pokazala slaba znamenja. Še isti večer po prihodu se je vnel v mestni hiši velikanski požar. Na velikanskem splavu v pristanišču, ki je bil namenjen za obhod po morju, se je pa nenadoma razletela na tisoč koščkov umetno izdelana cesarska krona iz beneškega stekla.

Po mestu se je šušljalo, da je vse to delo

tajne protihabsburške sabotaže. Govorice so prišle na ušesa tudi cesarici. V strahu je pripomnila: »Če je že v Trstu tako, kaj bo šele v Benetkah in Milanu!« Še bolj je bila v strahu, ker je dvorno spremstvo malo cesaričino Gizelo že vnaprej odpeljalo v Benetke.

Oblastva so tam en mesec pripravljala kraljevo palačo za sprejem. Domači umetniki so sobane pregrnili z belimi in rdečimi damastnimi zastori. Zvečer pred cesarjevim prihodom je pa guverner s smrtnim strahom na licu opazil, da so med belimi in rdečimi tudi zeleni zastori. Zopet delo skrivnih odporniških rok...

Proti koncu novembra je cesarski par prijadral v doževo mesto. Pri mestnem vrtu je čakal nanj sijajno okrašen splav z zastavami in kronami iz muranskega stekla. Ves sprejem se je razvijal po načrtu. Na »piazzetta« pred doževo palačo se je drenjala mno-

žica radovednežev. Ko je šel cesarski sprevid v Markovo baziliko, se ni zasljal niti eden »evviva«; le tu pa tam se je pridružen oglasil kak »hoče« ali »hurra« iz ust avstrijskega častnika ali policaja.

Samo radovednost jih jel

Elizabeto je presunil mrzli molk ljudstva. Molče je sledila možu v razsvetljeno cerkev. Zvečer so jo sprejele hladne sobane nekdanje kraljeve palače. Naslonila se je na okno in otožno zrla preko lagune; premišljevala je o svoji usodi in o usodi habsburške hiše, kateri je darovala svojo lepo mladost.

Isto noč je angleški generalni konzul G. Harris pisal poročilo svoji vladi o razpoloženju ljudstva ob cesarskem prihodu: »Edino čustvo, ki je ljudstvo zvalo na trg, je bila velikanska radovednost, da bi videli cesarico. Glas o njeni čudoviti lepoti je prodrl tudi do sem«. Brat ruske carice princ Aleksander Hessenski, ki je služil v avstrijski armadi v Benetkah, pa je zapisal v svoj dnevnik: »Cesarica je lepa (kot srček); z ljudstvom pa se ne bo razumela, ker zna le nekaj priučnih laških fraz. Tudi njena francoščina je bolj šibka«. Kljub temu si je pa njena lepota počasi le utirala pot v patricijske rodbine. Tudi po ulicah so se ji že začeli ljudje odkrivati.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob gostovanju Mestnega

gledališča iz Ljubljane

V soboto in nedeljo je gostovalo v Trstu Mestno gledališče iz Ljubljane, ki si je znalo pridobiti v malo letih, odkar deluje, častno mesto med slovenskimi gledališči. To je zasluga tako vodstva kot prizadevne gledališke družine, ki jo sestavljajo v veliki meri dobri, preizkušeni igralci, pa tudi nekateri obetajoči mladi talenti, kar velja zlasti za mlajši ženski del ansambla.

Mestno gledališče nima tako toga začrtanih nalog in dolžnosti kot ljubljanska Drama, zato lahko precej bolj prožno spreminja repertoar po lastnem okusu. Temu se imamo zahvaliti tudi za »Večer v čitavnici«, ki so ga prikazali po raznih drugih gostovanjih zdaj tudi pri nas. V okvir »Večera v čitavnici« je strnil režiser Mirko Mahnič tri kratke veseloigre Miroslava Vilharja »Detelja«, »Župan« in »Poštena deklica« ter nekaj recitacij in pevskih točk ter igralskih vložkov, ki so igrice vezali med seboj, hkrati pa skušali obnoviti ozračje čitalniške dobe izpred devetdesetih let.

To je bil sploh glavni namen prireditve. »... Naša uprizoritev teži za tem, da bi pokazala način uprizorjanja, kakršen je bil takrat. Zato smo dodali samim igram še več recitacij, pevskih in zborovskih točk in podobnih vložkov, kakršni so bili takrat v navadi in celo na nagovor doktorja Janeza Bleiweissa nismo pozabili. Tako je dobila vsa prireditve značaj pravega »večera v čitavnici«... in poskusili smo zaigrati vse to z vso prisrčnostjo, pa tudi z vsemi nerodnostmi in celo napakami takratnih gledaliških prizadevanj v naših krajih... Gre torej za zgodovinsko rekonstrukcijo enega zelo vabljivih in zanimivih obdobij domače gledališke zgodovine, za predstavo gre, ob kateri se publika že nekaj let zabava, ki pa je bila hkrati pripravljena z vso skrbjo in brez kakršnekolik težnje po posmehu temu prizadevemu delu domačih gledaliških amaterjev«, bemo v Gledališkem listu, ki ga je Mestno gledališče izdalo posebej za gostovanje v Trstu, Kopru, Piranu in Izoli.

Z ozirom na skromnost Vilharjevih dramskih poskusov je treba reči, da je Mestno gledališče napravilo iz teh igrice več, kot bi mogel kdo pričakovati. V tem pogledu smo bili veselo presenečeni. Predstava je bila živahna, razgibana, barvita in duhovita, tako da je občinstvo pošteno prišlo na svoj račun. Zal je lahko tistemu, kdor je predstavo zamudil. Vendar pa moramo priznati, da je šel režiser, prav gotovo pa igralci nekoliko predaleč v iskanju komičnega učinka, oziroma v obnavljanju »vseh nerodnosti in celo napak takratnih gledaliških prizadevanj v naših krajih.« Izkoristili so prav vse komične možnosti, ki so jim jih nudile Vilharjeve igrice, in dodali še nekoliko iz svojega, s čimer je uprizoritev morda celo pridobila na učinku, a na račun prisrčnosti zgodovinske rekonstrukcije.

VEČ SPOSTOVANJA DO NAŠIH PREDNIKOV

Ozračje čitalniške prireditve, ki ga je hotela predstava oživiti, je bilo obnovljeno nekoliko le v koreografiji, nikakor pa ne v razpoloženju, ki mu je manjkalo resnosti (n. pr. maškeradni pevski zbor), prisrčnosti ter naivne vne. Kljub nasprotnemu zatrjevanju Gledališkega lista smo le čutili v uprizoritvi nekaj posmeha na račun naših prednikov in njihovih domoljubnih fraz. Seveda se je danes nemogoče vzdržati nasmeha spričo tistih neobglenih poskusov, vendar pa jim moramo biti pravični. Če bi bili znali režiser in igralci vdihniti uprizoritvi

nekoliko več pristnosti in se izognili skušnjavi pretiravanja, bi bil »Večer v čitavnici« brez dvoma samo pridobil.

Seveda tudi mi ne smemo zahtevati od Mestnega gledališča, da uprizarja Vilharjeve igrice s tisto zaigrano resnostjo in domoljubno ognjevitostjo, kot so jih igrali v čitalnicah prejšnjega stoletja, ali pa da bi gledali na vse skupaj z očmi tiste dobe. Ne, to danes ni mogoče in bi tudi ne imelo smisla. Gre le za mero, ki je bila nekoliko prekoračena. Pravi ton in mero bi zadel (in še to morda redkokdaj) samo genialen režiser, a vprašanje je tudi, komu bi to služilo? Taka oživitve bi imela svoj pomen samo, kadar bi skušali obuditi od mrtvih kako pomembnejše dramsko delo. S takimi krhkimi in neobglenimi stvarcami, kot so Vilharjeve veseloigre, pa si je moral pomagati ansambel po svoje in jih podpreti z lastnim, res nekoliko prekrepijim humorjem, če ni hotel, da ostanejo mlahave. Dejansko bi lahko omejili vse kritične pripombe samo na vprašanje tenkočutnosti ali spoštovanja do naših prednikov. In v tem pogledu bi bila predstava precej pridobila, če bi bili n. pr. z nekoliko več takta prikazali recitacije in pevske točke, približno s tako mero pristnosti, kakor jo je pokazal v svojem nastopu dr. Bleiweiss.

Kljub tem kritičnim pripombam pa je bil nastop v Avditoriju razveseljiv in pomemben kulturni dogodek in želimo, da bi nas Mestno gledališče čimprej spet obiskalo. To svoje gostovanje v Trstu pa veskako lahko prišteva med svoje velike uspehe.

M. Z.

Predavanje o E. Kocbeku

V petek, 13. dec., zvečer je predaval v Krožku mladih izobražencev prof. Alojz Rebula o pisatelju Edvardu Kocbeku, čigar dela spadajo med najboljše, kar premore sodobna slovenska književnost, kot je poudaril predavatelj. Odlikujejo jih visoka literarna kultura, izredna občutljivost za klic časa in tenkočutna poetičnost.

Predavanje je bilo izredno dobro obiskano. Prof. Rebula je znal orisati Kocbekovo pisateljsko osebnost v njeni resnični podobi in pokazal, da zelo dobro pozna njegova dela. Postaviti jih je znal v okvir sodobne evropske in slovenske književnosti.

U božičnem razpoloženju

Trst je zadihal te dni spet v božičnem razpoloženju. Ni trgovine, ki bi ne bila znala dati svojim izložbam in notranjosti nekoliko božičnega nadiha, bodisi s tem, da je napolnila okna z okraski za božično drevo, z darili in igračkami, ali vsaj s smrekovimi ali borovimi vejicami, potresenimi z vato, kar naj bi spominjalo na sneg. Mnogi trgovci pri tem ne kažejo posebne fantazije, vse skupaj pa v človeku, ki hodi po ulicah, vendarle vzbuja vedro božično občutje.

Posebno rad se v tem času ustavljam pred papirnicami in knjigarnami, kjer ponujajo v izložbah nove knjige v mnogih jezikih, eno prikupnejšo in zanimivejšo od druge. Še burja človeka pri tem ne moti. Edini problem je žep... Poseben mik pa imajo v tem času tudi božične razglednice s pravljicnim razpoloženjem, ki ga vzbujajo.

In prav tu sem ugotovil, da v Trstu ni mogoče dobiti slovenskih božičnih razglednic. S slovenskim besedilom že, a slovenskim božičnim motivom ne! Slovenske knjigarne so se res tudi letos potrudile naročiti celo iz Švice razglednice s slovenskim besedilom, a motivi na njih so sila tuji slovenskemu božičnemu razpoloženju. Kaj naj počnemo s tistimi podobami deklet in fantov v rokokojskih nošah, ki se sprehajajo po nekakih kot iz cukra sezidanih alžaskih mestih?

KJE SO SLOVENSKI SLIKARJI?

In vendar imamo v Trstu lepo število dobrih slovenskih umetnikov, ki bi lahko naslikali pristno slovenske božične motive. Kaka slovenska knjigarna bi jih lahko založila ter opremila tudi z italijanskimi voščili, saj bi Italijani radi segali po njih, če

Metka Gabrijelčič v »Milijonih na otoku«

SVETNISKI FILM

Jezuitska družba je poslala režiserju Clouzotu ponudbo, da bi priredil velik film o življenju lurske Bernardke. O Bernardetti Soubirous je napisal v obliki romana življenjepisa francoski pisatelj Michel de Saint Pierre. Zanimivo je, kako se tudi Cerkev za svoj apostolat vedno bolj poslužuje modernih sredstev, ustrežajočih potrebam današnjih časov.

LENI SKLADATELJ

Rusko književno-politično glasilo Literaturnaja Gazeta je vzelo v neki številki na piko sovjetske skladateljke. Očita jim, da so leni. Večkrat napišejo samo melodijo, dokončno izdelavo skladbe pa prepušče svojim učencem. List navaja primer, kako je neki skladatelj naročeno skladbo za radio samo zažvižgal v telefon in nato so jo morali kar po sluhu sestaviti.

bi bile umetniško kaj vredne. Seveda pa bi ne smele biti razkošne in drage.

Človek bi tako rad poslal kako pravo slovensko božično razglednico tudi znancem v Ameriko, Avstralijo ali Afriko, da bi vzbudil v njih razpoloženje slovenskega božiča in mnogi slovenski ljudje iz tujine celo naročajo, naj jim znanci iz Trsta pošljejo v paketu večje število takih razglednic, da bi jih sami razposlali okrog. Na žalost pa ni mogoče ustreči. Ali se tu res ne da nič narediti?

Isto velja tudi za razglednice Sv. Miklavža. V dneh pred tem praznikom veliko ljudi sprašuje po razglednicah, ki bi prikazovale kaj »miklavževske« poezije, a tudi takih ne moreš dobiti, in to že celo vrsto let, razen nekaj prav slabih, tiskanih na nekakem ovojnjem papirju. Že sam čut za zaslužek bi moral narekovati slovenskim knjigarnam, da bi naročile pri umetnikih nekaj lepih, poetičnih motivov in jih dale natisniti.

Končno naj še omenim, da so papirnice, ki prodajajo jaslice in figurice zanje, vsako leto bolj preplavljene z grdim tovarniškim blagom, z nekakimi stiliziranimi Jožefi, Marijami, Jezuščki in angelčki, ki jih je le težko prepoznati, ker so čisto podobni drugim figuricam, ki jih čez leto prodajajo istotam in ki prikazujejo čisto druge motive. Hlevčki sami so podobni bolj švicarskim lesenim uram. Morda se tu res ne da nič narediti ali vsaj manj kot pri razglednicah, vendar bi si želeli, da bi vsaj slovenske papirnice in knjigarne pokazale malo več estetskega čuta in ne bi razstavljale toliko kiča, ki ubija božično poezijo.

M. P.

KULTURNE VESTI

* Nedavno je obhajal svoj 65. rojstni dan avstrijski pisatelj Josef Friedrich Perkonig. Rodil se je v Borovljah na Koroškem. Oče je bil Slovenec, mati Nemka, a pisatelj zna dobro slovensko, tako da je prevedel že več knjig iz slovenščine, med njimi tudi neko Cankarjevo delo. Zdaj živi v svoji »weekend hišici« ob Vrbskem jezeru in piše naprej, ne da bi se brigal za leta.

* Na božičnem koncertu celovškega pevskega društva Madrigalchor so prejšnji teden izvajali tudi neko skladbo slovenskega skladatelja prejšnjih časov Jakoba Gallusa (Petelina). Koncert je vodil dirigent G. Mittergradnegger.

GOSPODARSTVO

SADNO DREVJE

PRED ZIMSKIM ŠKROPLJENJEM

Naj kar v začetku poudarimo, da bi breskve morale biti sedaj že poškropljene z raztopino modre galice in apna. Kdor jih še ni škropil, naj ne odlašaja. To delo namreč več zaleže kot vsa poznejša škropljenja, saj bomo le tako učinkovito preprečili kodravost in smoliko. Breskve bomo drugič škropili v začetku marca, in sicer vedno z 2 ali 3% raztopino modre galice in apna.

Preden ostalo sadno drevje poškropimo, ga takole uredimo:

Rastline so sedaj gole, ker so listi odpadli. Če so ostali na kakem drevesu, pomeni, da z njim ni nekaj v redu. Mnogo takih primerov je zlasti pri češnjah. Tudi ta drevesa moramo poškropiti z raztopino modre galice (kot za breskve). Na ostalem sadnem drevju navadno ne ostanejo listi, razen na kakšni veji, ki se je posušila.

Ker je drevje golo, mu sedaj najlaže uredimo krono. Odstraniti moramo najprej vse suhe in nalomljene veje. Nato — seveda po temeljitem preudarku — odpravimo vse veje, ki so drugim v napotje, posebno če se guli ob kakšno drugo vejo ali rastejo v nepravilno smer. Zavedati se moramo, da dobro uspevajo samo tista drevesa, ki imajo pravilno urejeno krono. Ko odstranjujemo veje, moramo paziti, da delamo čim manjše rane. Če vejo odžagamo, moramo mesto obrezati z ostrim nožem. Kadar je rana taka ali še večja kot stolirski novec, jo moramo na vsak način namazati s cepilnim voskom. Krono bi sedaj enostavnije uredili, če bi bili junija ali v začetku julija izvršili zeleno obrezovanje in bi že takrat odstranili nepotrebne poganjke: takratne rane bi bile danes zacecljene.

Ko smo to izvršili, skrajšamo vse tiste veje, ki preveč divjajo in s tem povzročajo, da je krona nepravilna.

Pri drevesih, ki rastejo v piramido, kot n. pr. hruške, odstranimo samo suhe, nalomljene in pregoste ter križajoče se veje.

Končno moramo očistiti deblo in debelejšše veje, se pravi odstraniti z njih mah in lišaje ter razpokane in štrleče skorje, ker pod skorjo navadno prezimujejo škodljivci. Z dreves obnem poberemo vse plodove, ki so segnili ali se posušili. Drugače postanejo leglo novih bolezenskih okuženj. Isto velja tudi za listje, ki je odpadlo. Vse, kar smo odstranili z dreves, vržemo na ogenj. Prav tako sežgemo vse liste in posušene ali gnile sadove, ki smo jih pograbili pod drevesom. Listov in posušenih sadov nikakor ne spravljajmo na gnojišče, ker bi s tem rastlinske bolezni in škodljivce samo širili.

Tako očiščena drevesa so godna za nadaljnji dve opravili, in sicer za zimsko škropljenje ter za okopanje.

NE NAPAJAJ Z MRZLO VODO!

Živina potrebuje mnogo vode. Čim bolj grobo krmo dobiva, tem več tekočine potrebuje. O tem smo pisali pred kratkim.

Če žival dobi mrzlo vodo, jo mora v sebi segreti na stopinjo telesne toplote (od 38 do 40 stop. Celzija). Da se voda segreje, je potrebna energija, ki jo žival lahko dobi samo iz krme. Če torej živino napajaš s premrzlo vodo, se del krme potroši samo za to, da mrzlo vodo segreje, namesto da bi krma šla v mleko ali mes. S tem pa ni rečeno, da

živino lahko napajaš z gorko vodo. Ta ne sme biti toplejša, kot je telesna toplota živali. Take vode bi žival prav malo popila.

Kako gorka naj bo torej napajalna voda? V zimskem času je prosto tekoča voda kakor tudi voda iz vodovoda ali vodnjaka premrzla, saj ne presega nikdar 15° C. Voda za napajanje naj ima redno nad 20° C toplote. Najbolje je, da se toplota vrti okoli 30° C. Priporočljivo bi bilo, da bi toploto merili s toplomerom.

Kar velja za vodo, drži tudi za toploto, ki naj jo ima krma. Za govedo je pozimi važna toplota sveže krme, to je krme pese in korenja. Preden ju krmimo, naj se nekoliko segrejeta v kuhinji ali v hlevu. Še važnejša je toplota pri prašičih, ki jih pitamo: dobijo naj mlačno krmo. Isto velja tudi za perutnino, če dobi otrobe ali kuhinjske ostanke.

MIXOMATOSIS JE BLIZU

O tej bolezni, ki uničuje zajce in domače ter podivjane kunce, smo že pisali. Mixomatosis je najhujša nalezljiva bolezen, ki lahko napade te živali. Ni pa nevarna za druge in ne za človeka. Prvi znak obolenja je otekline okoli oči, ki kmalu izbulijo in iz njih začne teči gnoj. Nato se pojavijo otekline na drugih delih telesa, posebno pa na glavi, ki dobi čudno obliko. Žival začne hitro hujšati in ne je več ter kmalu oslepi. Četrta ali peti dan po obolenju nastopi smrt.

Proti bolezni učinkuje neko cepivo. Kogar zadeva zanima, naj se obrne do živinozdravnika.

Bolezen se bliža našim krajem, saj je že v pokrajini Treviso.

Sportni pregled

PO DRŽAVNEM PRVENSTVU V NAMIZNEM TENISU

Prejšnje dni so se v Zagrebu ponovno zbrali najboljši jugoslovanski igralci, da se pomerijo v tekmah za častni naslov državnega prvaka. Za presene-

čenje je tokrat poskrbel 18-letni Željko Hrbud, ki je v finalu premagal mladega Markovića II in tako postal novi jugoslovanski prvak. Na tretje mesto se je uvrstil Vogrinc, edini predstavnik »stare garde«, na četrto pa Pavasović, ki tudi nima še dvajset let. Po Hrbudovi zmagi lahko rečemo, da je vodstvo jugoslovanskega namiznega tenisa prevzel mlajši rod. V povojnih letih sta se za najvišji naslov v tem športu potegovala le Harangozo in Dolinar; to tradicijo pa je zdaj prekinil mladi Hrbud.

Novi jugoslovanski prvaki so: člani - Hrbud, članice - Nikolić, člani dvojice - Vogrinc in Hrbud, članice dvojice - Nikolić in Plut, mešani pari - Nikolić in Hrbud.

Prejšnji teden je jugoslovanska državna reprezentanca premagala v Bratislavi CSR s 5:4. Za Jugoslavijo so igrali Hrbud (2 zmagi), Marković II (2 zmagi) in Vogrinc (1 zmaga). Pri ženskah je zmagala CSR s 3:0.

SPORT PO SVETU

Tenis — V Brisbanu se je zaključil mednarodni finale za Davisov pokal med ZDA in Belgijo. Američana Seixas in Flam sta premagala (3:2) Washerja in Brichanta. V finalni tekmi za pokal švedskega kralja je v Stockholmu švedska tesno premagala Dansko.

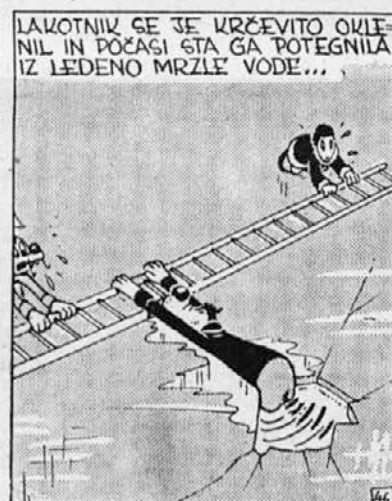
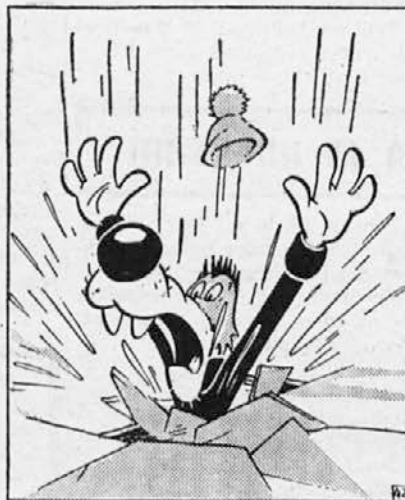
Zarko Dolinar v družbi z dvakratnim svetovnim prvakom Ogimuro

Stava 16 - PO NAŠEM BO TAKO? - Stava 16 Nedelja, 22. decembra 1957

1. ITALIA — PORTOGALLO	1
2. GERMANIA — UNGHERIA	X 2
3. BARLETTA — MELFI	1
4. CARRARESE — MASSESE	1
5. CROTONE — CASTROVILLARI	1 X
6. ENTELLA — RAPALLO	1
7. MOLFETTA — CASERTANA	1 X
8. PERUGIA — FOLIGNO	1
9. PISA — SOLVAY	1 X
10. PISTOIESE — VIAREGGIO	1
11. SANGIORGESE — GIULIANOVA	1 2
12. SAVONA — SESTRESE	1
13. SPEZIA — SESTRI LEV.	1 2
1. TERNANA — RIETI	1
2. TORRES — GROSSETO	1

4

Za
naše
naimlaniše
Zimsko
veselje

Rumena kača - vladar sveta

13

E. Wallace . R. B.

XI.

Lynnovo stanovanje v enem najbolj elegantnih okrajev Londona je imelo vsaj zanj veliko prednost, da je razpolagalo s stranskim izhodom na skrito ulico.

Zad za hišo so bile številne lope za avtomobile s sobicami za šoferje. Clifford Lynne je prebil ves popoldne s prebiranjem kitajskih časnikov, ki so davi prispeli z Vzhoda. Bil je zaskrbljen; nemira pa mu ni povzročal ne Fing-Ho ne Štefan Narth ne Ivanka. Grizel ga je dvom, ki mu je jemat običajno vedrost.

Končno je na tretji strani lista North China Herald opazil članek, ki ga je vznemiril. Pogledal je na uro: bila je sedma. Prekasno, da bi si poiskal pojasnila. Vrhu vsega mu je bil še najavljen obisk, ki ga je pričakoval.

V zaprtem avtu s potegnjenimi zastori se je pripeljal Ferdinand Leggat. Izstopil je zadaj na dvorišču. Mehanik ga je privedel skozi stranska vrata. Komaj je stopil v zatemnjeno sobo, se je ozrl, če so vrata zaprta. Na njegovem sicer dobrovoljnem obrazu sta ležali mrka senca in bledica.

»Bolje bi bilo, da sem prišel kasneje,« je pripomnil, ko je šel za hišnim gospodarjem v jedilnico.

»Čemu? Svetla dnevna luč je najmanj sumljiva,« se je posmehal Lynne. »Kdo bi kaj sumil, ko vidi javni avto? Če bi vas kdo ugrabil v samotni ulici z nekim rjavim avtom, bi bila druga stvar... Sicer pa poslušiva se!«

Naložil si je na krožnik pol piške in solato.

»So kakšne novice?«

Leggat ni imel teka. Nalil si je le kozarec pijače.

»St. Clay je živi vrag,« je zinił po globokem požirku. »Pazite se ga!«

»Dragi Leggat, ali mislite, da sem vas povabil zato, da bom to zvedel? Vem, da je kot zlodej. Poznam ga boljše kot vi, toda povejte, ali je kaj novega.«

»Po pravici povedano, ne vem. S Spedwellom sva si povedala le dve besedi. Pravi, da St. Clay...«

»Kaj St. Clay! Imenujte ga Fing-Ho in ne hodimo okrog vrele kaše.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. decembra, **nedelja**: Demetrij
 23. decembra, **ponedeljek**: Viktorija, Serval
 24. decembra, **torek**: Sveti večer, Adam in Eva
 25. decembra, **sreda**: Božič, rojstvo Gospodovo
 26. decembra, **četrtak**: Stefan, prvi mučenec
 27. decembra, **petek**: Janez Evangelist
 28. decembra, **sobota**: Nedolžni otroci, Cezarij

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 18. decembra si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	622—625 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	118—123 lir
funt sterling	1580—1660 lir
nemško marko	147,50—148,50 lir
pesos	12—15 lir
švicarski frank	144—145 lir
zlato	705—707 lir
napoleon	4800—5000 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 22. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Dramatizirana zgodba: John Gielgud-Janko Golias: »Glasba v somraku«; 21.00 Gianni Safred s svojim ansambлом; 22.00 Nedelja v športu; 22-10 V svetu jazz-a.

Ponedeljek, 23. decembra, ob: 12.00 Iz lovčevih zapiskov: »Ježev rod«; 13.30 Revija glasbenih instrumentov; 18.55 Male slovenske vokalne zasedbe; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik: »Fotografija in reklama v službi dnevnika«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Ruggero Leoncavallo: »Glumači«, opera v 2 dejanjih.

Torek, 24. decembra, ob: 12.00 Opoldansko predavanje: »Na sveti večer po deželah Evrope«; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Božič v pesmi (pripravil Jože Peterlin); 21.00 Edvard Gregorin: »Kralj z neba«, božična legenda. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 25. decembra, ob: 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Božič v pesmi (ponovitev); 13.30 Glasba po željah; 16.00 Božične pesmi, poje mešani zbor iz Skednja; 17.00 Pavel Golia: »Bethehemska legenda«. Igrajo člani Radijskega odra; 18.50 Koncert tenorista Mira Brajnika, pri klavirju Danilo Svava — Slovenski samospevi; 19.15 »V svitu zvezd«, božična novela. Spisal Jože Peterlin; 19.30 Album božičnih motivov; 21.00 Pedro Calderon de la Barca: »Veliki oder sveta«, božični misterij. Igrajo člani Radijskega odra.

Četrtek, 26. decembra, ob: 10.00 Predavanje: »Božič v Južni Ameriki«; 12.00 Predavanje: »Detetovo

rojstvo v podobah velikih mojstrov«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Fran Milčinski: »Krpna mlajša«, komedija v 4 dej. Igrajo člani Radijskega odra; 19.15 Josip Stritar: »Priletnega samca sveti večer« — novela; 21.00 Ilustrirano predavanje: Iz zgodovine Vikingov: »Izgubljeno odkritje« (konec cikla); 21.40 Pri domačem ognjišču.

Petek, 27. decembra, ob: 12.00 Opoldansko predavanje: »Bilijon Zemelj v vesoljstvu«; 13.30 Glasba po željah; 18.55 Koncert violinista Karla Sancina, pri klavirju Mirca Sancin; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 O glasbilih: prof. Pavle Merku: »Glasbila s klaviaturo: Predhodniki klavirja in splošno o klavirju«; 22.15 Kitarist Django Reinhardt s svojim ansambлом »Hot Club de France«.

Sobota, 28. decembra, ob: 12.00 Življenja in usode: »Letošnji Nobelovi nagrajenci za kemijo in fiziko«; 16.00 Radijska univerza: O zdravstvu in higieni dela: »Poklicne bolezni: pljučna, kožna in infekcijska obolenja«; 17.00 Vokalni kvartet iz Ljubljane; 18.00 Oddaja za najmlajše: »Božično spreobrnjenje«. Napisal C. Dickens. Dramatizacija: W. Hackett. Igrajo člani Radijskega odra; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 Max Real in Mar Ferner: »Trije vaški svetniki«, komedija v 3 dejanjih. Igrajo člani Radijskega odra.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 418: Prosim, da bi mi pojasnili nekaj glede delničarstva, in sicer: kako postaneš delničar in kakšne koristi imaš od tega?

Odgovor: Za podrobno pojasnilo bi bila potrebna dolga razprava, za kar pa tu ni prostora. Zato vam le na kratko odgovorimo: V Trstu je več delniških družb, n. pr. CRDA (Jadranske ladjedelnice), L'Aquila, Splošna zavarovalnica (Assicurazioni Generali) itd. Vi lahko postanete delničar vsake izmed gornjih in sploh vsake delniške družbe, če se njene delnice prodajajo na borzi. V tem primeru se obrnete na kakšno banko ali še bolje na borznega agenta, da vam preskrbi zeleno število delnic. Za vsako delnico boste seve morali plačati tržno ceno, ki pa se le redko ujema z imensko (nominalno) vrednostjo delnice, to je z vsoto, ki je na njej napisana. Cena je namreč manjša, če je podjetje v slabih vodah, navadno pa višja. N. pr.: delnice Montecatini se glasijo na 500 lir, a njih cena na borzah se suče trenutno okoli 2.400 lir. V zadnjih mesecih je delnica izgubila približno 300 lir, prej je veljala okoli 2700. Delničar torej postane, ko delnico kupite ali vam jih kdo odstopi. Kakšne so koristi? Delnice prinašajo dividendo, neke vrste obresti od vloženega kapitala. Če dela podjetje, na katero se delnice glase, z dobičkom, so obresti lepše. Zgodi se pa lahko, da se nahaja podjetje v slabih vodah in da izkazuje izgubo. V tem primeru ne dobite nobene dividende, pač pa pade vrednost delnice pod imensko vrednost. Marsikatero delniško podjetje je že propadlo in delničarji niso dobili niti fیکا. V tem primeru je za delničarje le to dobro, da nič ne jamčijo, da jim torej ni treba nič doplačevati. Delnica namreč ne pozna jamstva: izgubiš lahko samo vplačani kapital.

ŽENSKI KOTIČEK**SOBNE CVETLICE IN RASTLINE**

Skrb vsakogar, ki si z rastlinami krasi svojo sobo, je, da bi ostal šopek cvetlic v vazi čimdalje svež in mikaven. Recepti so različni, obneslo pa se jih je doslej le malo. V Zapadni Nemčiji so nedavno patentirali nov postopek. Pripraviš je treba mešanico iz 95% glukoze in 5% kafe. Ta raztopina baje ohrani cvetje mnogo dalj kot vsa druga sredstva. Toda tudi v tem primeru je potrebno odrezati od časa do časa končke pecljev z ostrim nožem, in sicer počevno, tako da ostane sesalna površina čista. Škarje niso za to primerne, ker zmečkajo nežne rastlinske žilice ter cvetlici več škodijo, kot koristijo.

Tudi od vode za zalivanje je v veliki meri odvisno, kako nam uspevajo sobne rastline. Najboljša je vsekakor postana deževnica. Voda iz vodovoda je navadno trda in zato za zalivanje neprikladna. Takoj za deževnico priporočajo vrtnarji vodo iz potokov, rek in jezer, seveda če ni pokvarjena z razno industrijsko odplako. Voda za zalivanje ne sme biti premrzla. Prilivati pa je ne smemo naravnost na rastlino, temveč na prst ob straneh korenin. Vodo pogrej do sobne temperature, da preprečiš naglo ohladitev, ki je škodljiva. Rastlina potrebuje tudi zrčno vlago. Te pa nimamo v prostorih, ki jih ogrevamo s centralno kurjavo in železnimi pečmi. Pomagaj si z vodo, ki jo postaviš v plitvih posodah blizu teh peči. Rastlinam tudi zelo koristi, če obložiš zemljo z mahom, ki pa mora biti vedno vlažen.

ZAHVALA

Globoko ganjeni zaradi izrazov sočustvovanja, ki so bili izkazani ob težki izgubi našega nadvse ljubljenega moža, očeta, deda in vzornega organista

BENEDIKTA TRAMPUŽA

se iz dna srca zahvaljujemo vsem, ki so kakor koli počastili spomin in ga v tolikšnem številu spremili k večnemu počitku; posebna zahvala naj gre č. g. kaplanu Stanislavu Zorku

Zalujoča soproga Frančiška, hčere in sinovi z družinami Trampuž, Tavčar, Macovez, Merler in Gufler

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

»Prav imate. Pravi, da je bil Fing-Ho sprva ves iz sebe. Nato je vzel vse za šalo in je skušal celo Nartha o tem prepričati. Vendar bi jaz na vašem mestu... malo pazil na gospodično Bray...«

Clifford ga je mrzlo premeril z očmi: »Zvedel sem, da ste tudi vi član tiste »Bratovske zveze«. Ste že položili prisego?«

Gost se je živčno premikal na sedežu.

»Hm... saj ni nič posebnega. Te tajne zveze so... hm... otročarija. Le nekaj mravljincev zagomazi človeka po hrbtu pri skrivnostnih obredih. Fing-Ho pa ima drugo po glavi. Pravi, da bo v nekaj letih vsa trgovina Južne Kitajske v njegovih rokah... tja do Tibetu. Tista tajna družba je samo plašč za trgovino. Povsod ima podružnice. Finga cenijo kot božanstvo. Celu tukaj. Ste opazili, kakšno palačo si gradi v sredini mesta? Pa v Peckhamu tvorniške naprave...?«

»Tja sem prav nocoj namenjen,« je odvrnil Lynne.

»Pazite, tam je polno Kitajcev. Najmanj dve sto petdeset. V mestnem okraju je nastal kar poplaha, ko so videli toliko rumenih obrazov. V službo ne vzamejo tam nikogar več.«

»Saj niti ne mislim na to,« se je posmejal Lynne. »Hočem imeti le ključ glavnih vrat... in vi, Leggat, ste tako prijazni, da mi ga posodite.« Možak se je kar stresel in je razlil vino iz kupe.

»Kaj?« je jecljal brez sapa. »Vi hočete... moj Bog... nikar! Ni drugega sredstva? Morda policija... ali zunanje ministrstvo?«

»Da, zunanje ministrstvo! Da se mi bodo rezali v brk. Ne, ne, sam hočem videti, kaj se godi tam notri. Hočem vedeti, kaj počneja z vsemi tistimi skladišči, parniki, stroji in kaj vem še s čim. Predvsem bi pa rad pokukal v proslulo dvorano Bele koze. Ste jo videli?«

Leggat se je tresel kot trepetlika. Odprl je usta, a ni bilo glasu iz njega. Nazadnje je pritajeno zjecljal: »Tam... tam je smrt!« Jeklene Lynnove oči so za trenutek divje zažarele.

»Za vas morda...« je siknil, »zame ne!«

XII.

Delovanje Anglo-kitajske družbe bi bilo ostalo skoraj neopazeno, a med domačim delavstvom je povzročilo precej nevolje, ker družba ni hotela jemati na delo domačih moči. Po drugi strani pa ni bilo to nič čudnega, saj je bil kapital družbe večinoma kitajski. Zato se je malokdo menil za čudne stavbe.

Nekega dne pa se je mestni okraj zaradi nekkih pretepev zopet vznemiril. Zato je družba nastanila vse svoje uslužbence v prostornih poslopjih, ki so bila okrog in okrog obzidana. Podjetje je imelo ob enem rokavov reke Temze celo lastno obzidano pristanišče.

(Dalje)